

Облік і оподаткування

УДК 657:330.522.4

Бондаренко Ольга Михайлівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Національний авіаційний університет*

Бондаренко Ольга Михайловна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры учета и аудита
Национальный авиационный университет*

Bondarenko Olha

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
National Aviation University
ORCID: 0000-0002-0769-6683*

Тітаренко Анастасія Денисівна

*студентка
Національного авіаційного університету*

Титаренко Анастасия Денисовна

*студентка
Национального авиационного университета*

Titarenko Anastasiia

*Student of the
National Aviation University
ORCID: 0000-0003-4523-2705*

АУДИТ ЗАПАСІВ: ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРКИ

АУДИТ ЗАПАСОВ: ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ ПРОВЕДЕНИЯ

ПРОВЕРКИ

AUDIT OF INVENTORIES: BASIC STAGES OF AUDIT INSPECTION

***Анотація.** Запаси – це важливі оборотні активи підприємства, які утримуються для подальшого продажу чи виробництва продукції й використання яких призведе, як очікується, до отримання економічних вигід у майбутньому. Раціонально організований облік запасів на підприємстві значно впливає на фінансовий результат компанії, адже такі показники, як собівартість та прибуток прямо пропорційно залежать від правильності відтворення інформації про запаси на рахунках синтетичного й аналітичного обліку. Правильний облік запасів залежить від багатьох факторів на підприємстві, а саме: від раціональної класифікації даної групи оборотних активів, вибору методу оцінки при надходженні запасів, їх вибутті та оцінки на дату балансу; правильності методики розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення складського обліку запасів, економічно доцільного документування їх руху, заповнення реєстрів аналітичного та синтетичного обліку тощо.*

Для того, щоб запевнитись у правильності організації й веденні обліку запасів на підприємстві, слід звернутися до сертифікованих спеціалістів – аудиторів (аудиторських компаній), які встановлять правильність або неправильність ведення бухгалтерського обліку. Коли всі домовленості узгоджені й договір укладений між сторонами, аудитор починає перевірку. Початковий етап передбачає складання програми проведення аудиту, який затверджується з клієнтом. Програма є важливою складовою аудиту, адже від правильності й об'єктивності її вмісту залежить якість проведеної перевірки. Наступним кроком є аналіз зовнішніх та внутрішніх джерел інформації з обліку запасів, які слугують підґрунтям для подальшого формування аудиторського звіту, що є завершальною метою для аудитора та суттєвим показником якості ведення обліку для клієнта.

Новизна наукової статті полягає в розробці можливої програми проведення аудиту запасів на підприємстві, дослідженні й узагальненні зовнішніх та внутрішніх джерел інформації для проведення аудиту та запропонуванні етапів (послідовності) проведення аудиту на основі даних аналітичного і синтетичного обліку, які необхідні аудиторю для здійснення перевірки даної групи оборотних активів.

Результати дослідження згруповані й подані в таблицях та на рисунках. Сформовані відповідні висновки.

Ключові слова: *запаси, аудит запасів, аудиторська перевірка, програма аудиту, методика перевірки, етапи проведення аудиту.*

Аннотація. *Запасы - это важные оборотные активы предприятия, предназначенные для дальнейшей продажи или производства продукции и использование которых приведет, как ожидается, к получению экономических выгод в будущем. Рационально организованный учет запасов на предприятии значительно влияет на финансовый результат компании, ведь такие показатели, как себестоимость и прибыль прямо пропорционально зависят от правильности воспроизведения информации о запасах на счетах синтетического и аналитического учета. Правильный учет запасов зависит от многих факторов на предприятии, а именно: от рациональной классификации данной группы оборотных активов, выбора метода оценки при поступлении запасов, их выбытии и оценки на дату баланса; правильности методики распределения транспортно-заготовительных расходов, ведение складского учета запасов, экономически целесообразного документирования их движения, заполнение регистров аналитического и синтетического учета и т.д.*

Для того, чтобы убедиться в правильности организации и ведении учета запасов на предприятии, следует обратиться к сертифицированным специалистам - аудиторам (аудиторским

компаниям), которые установят правильность или неправильность ведения бухгалтерского учета. Когда все нюансы согласованы и договор заключен между сторонами, аудитор начинает проверку. Начальный этап предусматривает составление программы проведения аудита, который утверждается с клиентом. Программа является важной составляющей аудита, ведь от правильности и объективности ее содержания зависит качество проведенной проверки. Следующим шагом является анализ внешних и внутренних источников информации по учету запасов, которые служат основой для дальнейшего формирования аудиторского отчета, что есть завершающей целью для аудитора и существенным показателем качества ведения учета для клиента.

Новизна научной статьи заключается в разработке возможной программы проведения аудита запасов на предприятии, исследовании и обобщении внешних и внутренних источников информации для проведения аудита и предложении этапов (последовательности) проведения аудита на основе данных аналитического и синтетического учета, которые необходимы аудитору для осуществления проверки данной группы оборотных активов.

Результаты исследования сгруппированы и представлены в таблицах и на рисунках. Сформированы соответствующие выводы.

Ключевые слова: запасы, аудит запасов, аудиторская проверка, программа аудита, методика проверки, этапы проведения аудита.

Summary. *Inventories are important current assets of an enterprise that are held for sale or production and the use of which is expected to produce economic benefits in the future. A rationally organized inventories accounting at the enterprise significantly affects the financial performance of the company, because such indicators as cost and profit are directly proportional to the correct description of inventory information in the accounts of synthetic and*

analytical accounting. The proper accounting of inventories depends on many factors in the enterprise, namely: the rational classification of this group of current assets, the choice of the method of valuation upon receipt of the inventories, their disposal and valuation at the balance sheet date; correctness of the method distribution transport and procurement costs, keeping of inventories records, economically expedient documentation of their movement, filling the registers of analytical and synthetic accounting, etc.

In order to ensure the correct organization and keeping of inventories records at the enterprise, it is necessary to turn to the certified specialists - auditors (audit companies), who will establish the correctness or incorrectness of accounting. After all the arrangements have been approved and the contract has been concluded between the parties, the auditor begins the audit. The primary stage involves the preparation of an audit program that is approved by the client. The program is an important component of the audit, because the correctness and objectivity of its content depends on the quality of the audit. The next step is to analyze the external and internal sources of inventory accounting information, that serve as a basis for further development of the audit report, what is the final objective for the auditor and a significant indicator of the accounting quality for the client.

The newness of the scientific article is to develop a possible program for the audit of inventories at the enterprise, research and generalization of external and internal sources of information for the audit, suggesting the stages (sequence) of the audit based on analytical and synthetic accounting data, which are required for the auditor to carry out the audit of this group of current assets.

The results of the research are grouped and presented in tables and figures. The relevant conclusions are formed.

Key words: *inventories, audit of inventories, audit, audit program, audit methodology, audit steps.*

Постановка проблеми. Сьогодні проведення аудиторської перевірки запасів є важливою умовою, необхідною для успішного ведення господарської діяльності. Аудит – це комплекс методів, котрі направлені на здійснення незалежних перевірок бухгалтерської звітності. Слід зазначити, що аудиторський контроль є джерелом правдивої інформації, без якого ефективне управління запасами неможливе. Проблеми ефективного проведення аудиторської перевірки обліку запасів, яка включає розробку програми та методики проведення аудиту запасів за сучасних умов господарювання набувають особливої актуальності у зв'язку з потребою отримання користувачами оперативної й правдивої інформації про їх величину. Отже, досліджувана тема наукової статті є актуальною й постійно потребує нових досліджень та наукових розробок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретичних і методичних аспектів аудиту запасів внесли багато провідних вчених та науковців, економістів, теоретиків, зокрема: А. П. Макаренко, О. В. Телєвінова, І.М. Назаренко, О.В. Місюров і т. і. [9-10]. Однак, не зважаючи на наявність значної кількості наукових і практичних розробок з вищезазначеної проблематики, аналіз напрацювань фахівців дозволяє зробити висновок про необхідність подальших досліджень у цьому напрямі для задоволення потреб управління вітчизняних підприємств в умовах нестійкої економіки. Подальша робота над даним питанням зумовлена недостатньо приділеною увагою науковців методиці проведення аудиту, а саме: розробці програми аудиторської перевірки та затвердженню основних етапів здійснення аудиту, які є підґрунтям для проведення аудиту.

Мета статті. Теоретичний аналіз проведення аудиту запасів на підприємстві, дослідження та розробка необхідних компонент для його проведення, а саме: аудиторської програми та етапів здійснення перевірки.

Рис. 1. Програма аудиту запасів на підприємстві

Джерело: авторська розробка

Виклад основного матеріалу. Первинною й обов'язковою умовою перед початком проведення аудиту запасів є складання програми перевірки, відповідно до якої аудитор розпочинає свою роботу й керується нею до моменту складання аудиторського звіту. Програма складається до початку аудиту й попередньо узгоджується з клієнтом. Програма — це сукупність аудиторських процедур та конкретних завдань, які повинні бути дотримані аудитором у ході його роботи. Саме програма аудиту є засобом контролю за якістю роботи сертифікованого спеціаліста, який проводить перевірку. Оскільки затвердженої на законодавчому рівні єдиної програми проведення аудиту запасів не існує, аудитор самостійно її

розробляє, при цьому керуючись вимогами законодавства. На рис. 1 продемонстрована можлива програма аудиту запасів на підприємстві, яка розроблена авторами.

Аудиторська перевірка запасів розпочинається з дослідження зовнішніх і внутрішніх джерел інформації для проведення аудиту, які регулюють організацію й методику ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності з обліку запасів. В таблиці 1 наведено основний перелік ресурсів, з якими слід ознайомитися аудитору перед початком аудиторського завдання.

Таблиця 1

Зовнішні та внутрішні джерела для проведення аудиту запасів

<i>Зовнішні</i>	<i>Внутрішні</i>
П(С)БО 9 «Запаси», МП(С)БО 2 «Запаси»	Наказ про облікову політику підприємства
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV	Баланс підприємства (форма 1)
Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів» від 10.01.2007 № 2	Звіт про фінансові результати (форма 2)
Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.96 № 193	Регістри синтетичного обліку запасів (Головна книга, відомості руху запасів, Журнали-ордери)
Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96 № 145	Аналітичні регістри обліку товарно-матеріальних цінностей (відомості, звіти матеріально відповідальних осіб тощо)
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Первинні документи з обліку товарно-матеріальних цінностей (картки складського обліку, накладні, рахунки-фактури та ін.)

Джерело: розроблено авторами на основі [1-8]

Ознайомившись із зовнішніми та внутрішніми джерелами інформації, які регулюють облік запасів, аудитор переходить до самої аудиторської перевірки з дотриманням етапів, які було затверджено

програмою проведення аудиту з клієнтом. Основна задача, що стоїть перед аудитором на даному етапі – всебічно проаналізувати організацію та методику ведення обліку запасів на досліджуваному підприємстві. Послідовність проведення аудиту запасів на підприємстві, дані аналітичного і синтетичного обліку, які необхідні аудиторю для здійснення перевірки даної групи оборотних активів, досліджено авторами й зображено на рис. 2.

При здійсненні аудиторських процедур, аудитор повинен звертати увагу на найбільш типові помилки, які допускають підприємства у ході ведення обліку. До таких помилок відносять: невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку; незадовільна організація складського обліку запасів; неправильне визначення первісної вартості придбаних запасів та їх класифікація; неправильне ведення обліку надходження та розрахунків списання транспортно-заготівельних витрат; неповне оприбуткування запасів; нестачі, крадіжки, псування, привласнення матеріальних цінностей; незадовільне оформлення первинних документів і т. і.

Завершальним етапом проведення аудиторської перевірки запасів є підготовка й складання аудиторського звіту. Аудиторський звіт – це офіційний документ, у якому наводиться інформація, що регламентується Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. №2258-VIII [4]. Відповідно до цього нормативно-законодавчого акту, аудиторський звіт визначено як офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою аудитора (аудиторської фірми), що містить в собі висновок стосовно вірогідності звітності, повноти й відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності.

Рис. 2. Послідовність проведення аудиту запасів на підприємстві

Джерело: розроблено авторами на основі [2-3; 6-8]

Висновки з проведеного дослідження. Отже, проведення аудиторської перевірки запасів є необхідною процедурою для підприємства, яке прагне розвиватися й покращуватися. Аудит запасів допомагає верифікувати правильність ведення обліку на підприємстві, виявити можливі помилки та порушення й виправити їх. Аудит запасів передбачає складання програми перевірки, дослідження зовнішніх і внутрішніх джерел інформації з обліку запасів та проведення самої перевірки. У ході написання наукової статті авторами було розроблено можливу програму аудиту запасів на підприємстві та ключові моменти, якими необхідно керуватися аудитору під час здійснення аудиторської перевірки. Цінність та новизна впровадженого матеріалу авторами статті полягає у тому, щоб дозволити аудитору найбільш точно оцінити рівень організації та методики ведення бухгалтерського обліку запасів на підприємстві, що слугуватиме підґрунтям для складання аудиторського звіту. На наше переконання, основне завдання проведення аудиту запасів – допомогти замовнику аудиторських послуг у визначенні основних недоліків, порушень та помилок в обліку запасів, можливості ліквідувати їх та запобігти подальшому виникненню, що призведе до покращення фінансового стану підприємства. Таким чином, раціональна організація й вдало підібрана методика до здійснення аудиторської перевірки запасів допоможе аудитору успішно виконати поставлену перед ним задачу, а підприємству – вчасно відреагувати на результати незалежної перевірки й запевнитись у правильності ведення обліку в майбутньому.

Література

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: затверджено Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства України від 20.10.1999 № 246. URL: www.minfin.gov.ua.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 №2258-VIII / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
5. Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів» від 10.01.2007 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07>.
6. Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.
7. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.96 № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96>.
8. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96 № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145202-96>.
9. Макаренко А. П. Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління ПАТ "Запоріжсталь"/ А. П. Макаренко, О. В. Телевінова // Економіка та держава. 2019. № 1. С. 27–34.

10. Назаренко І.М. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки / І.М. Назаренко, О.В. Місюров // Економіка і суспільство. 2018. № 19. С. 1312–1318.

References

1. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 2 «Zapasy»: zatverdzheno Komitetom z mizhnarodnykh bukhhalterskykh standartiv vid 01.01.2005. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021
2. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 9 «Zapasy»: Nakaz Minfinu Ukrainy vid 20.10.1999 № 246. URL: www.minfin.gov.ua.
3. Zakon Ukrainy «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» vid 16.07.1999 №996-XIV / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Zakon Ukrainy «Pro audyt finansovoi zvitnosti ta audytorsku diialnist» vid 21.12.2017 №2258-VIII / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
5. Nakaz Ministerstva Finansiv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii z bukhhalterskoho obliku zapasiv» vid 10.01.2007 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07>.
6. Nakaz Ministerstva Finansiv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku ta Instruksii pro yoho zastosuvannia» vid 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.
7. Nakaz Ministerstva statystyky Ukrainy «Pro zatverdzhennia typovykh form pervynnykh oblikovykh dokumentiv z obliku syrovyny ta materialiv» vid 21.06.96 № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96>.
8. Nakaz Ministerstva statystyky Ukrainy «Pro zatverdzhennia typovykh form pervynnykh oblikovykh dokumentiv z obliku malotsinnykh ta

shvydkoznoshuvanykh predmetiv» vid 22.05.96 № 145. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145202-96>.

9. Makarenko A. P. Udoskonalennia obliku i audytu vyrobnychkykh zapasiv u systemi upravlinnia PAT "Zaporizhstal"/ A. P. Makarenko, O. V. Tielievinova // *Ekonomika ta derzhava*. 2019. № 1. S. 27–34.
10. Nazarenko I.M. Audyt vyrobnychkykh zapasiv: osoblyvosti, kliuchovi aspekty ta poslidovnist perevirky / I.M. Nazarenko, O.V. Misiurov // *Ekonomika i suspilstvo*. 2018. № 19. S. 1312–1318.